

Izhaja vsak petek. Naročnina 6 Din mesečno, 15 Din četrtletno. Za ino-
zestvo 10 Din mesečno. Uredništvo in uprava Ljubljana, Delavski dom.
Karla Marksa trg 2. dvorišče. Čekovni račun 14.577. Lastnik in izdajatelj
Alojz Kusold, Ljubljana. Odgovorni urednik Albert Hlebec, novinar, Ljub-
ljana, Karla Marxa trg št. 2. Tiska tiskarna »Slovenija«, Za tiskarno odgo-
voren: Alojzij Höfler v Ljubljani.

Vsak obrat, vsaka vas imej dopisnika za »ENOTNOST«.

Komunistični proces v Belgradu.

KOMUNISTI V BELGRADU OBSOJENI NA
30 LET ZAPORA.

V četrtek 16. februarja je bila izrečena težka ob-
sodba v belgrajskem komunističnem procesu.
Obsojeni so bili:

NA PET LET ZAPORA:
Josip Cazi, ključavničar;
Nikola Kotur, študent tehnike;
Ivan Brijaček, krojač;
Pavle Kovačević, uradnik;
Josip Radobolja, delavec.

NA ŠEST MESECEV ZAPORA:
Obren Nikolić, čevljarški pomočnik; Koča Mi-
čić, krojaški pomočnik; Luka Marušić, krojaški
pomočnik; Bogosav Todorović, mizar; Otokar
Keršovani, novinar; Gojko Samardžić, študent; Ju-
rij Petrović (iz Zidanega mosta), delavec; Aleksa
Zdravković, kovinar.

NA TRI MESECE:
Vasil Stajkić, delavec; Danilo Guja, delavec;
Svetislav Stefanović, trgovski pomočnik in Luka
Madžarac, čevljarški pomočnik.

Ker se je obsojenim vstrel v kazen preisko-
valni zapor, so z oproščeni sodrugi (med kate-
rimi sta tudi s. Sima Marković in Luka Marušić),
šli takoj z razprave domov tudi na tri mesece ob-
sojeni sodrugi.

Obsojenim sodrugom kličemo: Ne klonite! Pro-
letariat Jugoslavije zna ceniti vaše žrtve in ve, da
niso zaman. Delovno ljudstvo bo vodilo boj naprej,
do končne zmage nad kapitalizmom in to bo naj-
večja satisfakcija za vaše žrtve!

Pozdravljamo osvobodene sodruge, uverjeni,
da bodo kljub vsemu delali naprej, da osvobodimo
vse obsojene sodruge in celokupno delovno ljud-
stvo iz kapitalističnih krempljev.

POTEK RAZPRAVE.

Pavle Kovačević
izjavlja, da so ga takoj po aretaciji do nezvesti
prepelili. Vsed silnih batin je pričel pljuvati kri.
Šli so po »zdravnika« in prišel je policaj Jovanović,
ki je rekel: Še ga lahko mlatite! — Vsega zbitga
so ga vozili z avtomobilom po mestu v stanovanja
Kotura in Keršovanija. Posebno so ga tolkli zato,
da bi priznal, da je in sestanke hodil tudi Sima
Marković, kar je pod krvavimi batinami tudi storil.
— Prizna, da je član P. S. (Pokrajinskega Sekre-
tariata) SKOJ-a, da je pisal instrukcije za delo cel-
nic in članke za ilegalen časopis »Mladi Boljševik«.
Ker so sodrugi v celicah slabo delali, je prevzel
prosvetno delo v celici. Zvezo s pokrajino je imel
Kotur, Od Čede so dobili dva pisalna stroja, ki so
jih uporabljali.

Obren Nikolić
prizna, da je član SKOJ-a in da je širil »Mladega
Boljševika«. Vsa druga priznanja je dal pod ba-
tinami.

Koča Mitić in Luka Marušić
izjavljata, da nista člana SKOJ-a in da sta policiji
to priznala je zato, ker so jima zagotavljali, da bo-
deta takoj izpuščena, če priznata.

Vasil Stajkić
prizna, da je član SKOJ-a od 1. I. 1927. Batinali so
ga, da bi govoril proti s. Lazi Stefanoviću.

Luka Madžarac in Bogosav Todorović
priznavata, da sta člana SKOJ-a in se pritožujeta
radi batnanja.

Sava Medak
izjavlja, da je komunist, da pa ni član SKOJ-a.

Sima Marković,
ki je obtožen, da je član CKKPJ (Centralnega Ko-
miteta Komunistične Partije Jugoslavije) in kate-
rega sta na zaslišanju v Glavnjači obremenjevala
P. Kovačević in Nikola Kotur, izjavlja: »Obtož-
ujete me, da sem član KPJ, toda kako morete to
dokazati, ko pa je stranka ilegalna? Na ta način so
svoje dni obtoževali črnurke: dva črnuraka sta

France Železnikar, slovenski komunard.

Prvi mučenik in voditelj slovenskega proletariata.

(Poglavje iz zgodovine delavskega gibanja na Slovenskem.)

Naprosili smo sodruga n. r., da na-
piše za »Enotnost« kratek prikaz Ze-
lezničarja in njegovega dela. Iz nie-
govega članka lahko proletariati vidi,
da so krvavci in njihova glava Ze-
lezničar prvi predhodniki današnjega
marksističnega gibanja in da nimajo
naši socialpatriote prav nobene legi-
timacije prisvajati si Franceta Zele-
zničarja, slovenskega komunarda in
vodjo radikalne frakcije. Vloga naših
socialpatriotskih voditeljev danes pa
lahko točno primerjamo z vlogo onih
»zmernih«, ki so v procesu zoper kr-
vavce nastopali kot denuncijantske
priče. Dokazi: Petjejan-Svetkov letak,
vseidelavski zlet, vsa čobalovščina in
uradniškovaščina v DZ, strokovnem gi-
banju in politiki. — Obenem se pri-
pomnimo, da jubilej Železnikarjeve
smrti nikakor ni primerna prilika nie-
gove proslave, pač pa bi moral slo-
venski proletariati proslavljati jubileje
procesa zoper krvavce, prvo njegovo
bojevno četo. Mi kličemo:
Slava slovenskemu komunardu
Železnikarju!
Slava krvavcem!
Po njihovi poti naprej!
— Uredništvo.

Dne 6. decembra 1884 se je vršila pred poroto
v Celovcu obravnava proti »krvavcem«. Na ob-
tožni klopi so sedeli krojač France Železnikar, čevl-
jar Ferdinand Tuma, oba aretirana 21. aprila 1884,
dalje Franc Šturm, krojaški mojster in krčmar,
Edvard Kriegl, knjigoveški pomočnik in Franc Duh,
čevljarški pomočnik, tri trije aretirani 8. junija 1884,
vsi v Ljubljani. Po petdnevnem razpravi, na kateri
je bilo zaslišanih 40 prič, je na podlagi izreka po-
rotnikov, ki so bili po večini graščaki in velepo-
sestniki, sodišče obsodilo Franceta Železnikarja na
osem let težke ječe, ostale obtožence pa oprostil.
Državni pravdnik se je pritožil vsled preizkise
kazni glede Železnikarja in vsled oprostitve osta-
lih štirih obtožencev. Najvišje sodišče je zvišalo
Železnikarja kazen na deset let, oprostitev ostalih
obtožencev pa potrdilo, nakar so šele bili izpuščeni.

ENOTNOST

DELAJSKO - KMEČKI LIST

trdila, da je tretji član Črne Roke in to je bil dokaz.
Zahteval sem, da me konfrontirajo s Kovačevićem
in Koturjem, ki sta me baje dolžila, pa to se ni
zgodilo. Dokazite mi, kje sem vršil komunistično
propagando, v moji knjižnici je ¾ komunističnih
knjig, ki jih je policija že imela v rokah, pa mi jih
je morala vrniti, ker posest komunističnih knjig ni
kaznjiva. Mene niso pretepavali, zato jim je manj-
kalo poguma, toda trpel sem silne duševne muke,
ko sem slišal krike in stokanje pretepanih mla-
diht sodrugov in jih videl polmrtev. Lahko nave-
dem stotine prič, da so batinali, seveda pa se ne
morem sklicevati na Vukičevića ali Marinkoviča
in take ljudi, ki na žalost še niso v Glavnjači. —
Jasno se vidi, da so me aretirali samo zato, da bi
celemu procesu dali večjo važnost. Mislim, da bo
sodišče znalo ločiti dejstva od laži in da ne bo
nasledil policijskim provokacijam.

Laza Stefanović
dokazuje, da so njega zaprli zato da bi kompro-
mitirali neodvisne sindikate, ki so trn v peti poli-
ciji. Na zaslišanju ni bilo prič in ko je Cazi na kon-
frontaciji prekal obtožbo proti njemu, so zasli-
šanje takoj prekinili brez zapisnika.

Otokar Keršovani
priznava, da je član SKOJ-a, da je njegovo ilegalno
ime Jović in da je bil član P. S. Delati pa ni mogel
dovolj, ker je bil preveč zaposlen v službi in pri
Ligi za zaščito državljanjskih pravic. V SKOJ je
vstopil, ko se je vrnil iz zapora v Požarevac.
Strinja se z izjavami Sime Markovića in Laze Ste-
fanovića. Kot novinar in buržuazni pacifist je vodil
borbo proti policiji, on je odkril tajnost, kako je
bil ubit Stanko in vprašuje, kaj je s Stankom? Ko
je dognal, da so do smrti prebitanega Stanka
vrgli policiji kot paket v Donavo in potem zabra-
nili o tem pisati, je izgubil vero v buržuazno pra-
vico in vstopil v komunistični pokret. Ponosen je,
da more danes braniti pred sodiščem linijo KMI
(komunistične mladinske internacionale).

Danilo Guja
ni član SKOJ-a, priznati pa je moral vse, ker so ga
z raznimi sredstvi mučili. Vrgli so ga v celico, v
kateri je stala voda in 4 dni je moral prebiti v tej
mučnici, kjer mu je segala voda do gležnjev.

Gojko Samardžić
pravi, da je komunist, ni pa član stranke in ni
delal ničesar za stranko. Zasliševali so ga ponoči
in videl je, kako so pretepavali ljudi. V belgrajski
Glavnjači imajo posebne priprave za mučenje ljudi,
kateri je uvedel policaj Rus Nikolski, ki je bil v
 Rusiji za časa carizma šef vojne špijonaže. V
Jugoslaviji uvažajo caristične metode, toda vedo
naj, da jih čaka ista usoda kot ruske cariste. Sem
komunist, če je to kaznjivo, me kaznujte, toda za-
preči me morate do smrti, ker do smrti bom ko-
munist.

Svetislav Stefanović
ni bil član SKOJ-a, pritožuje se nad batnanjem v
Glavnjači. Z bokserjem so ga po licu, policaj Mon-
tania pa ga je suval z nogami med noge.

Gregor Vujović
pravi, da ni on »Glišić«. Govori o razliki med ma-
riborsko policijo in policijo v Glavnjači.

Josip Radobolja,
ki se je v Glavnjači hotel vzeti življenje s tem, da
si je prerezal žile na rokah, kaže rane, ki jih še ima
od batin. Priznava, da je član C. K. SKOJ-a. Govori,
kako so ubili nedolžno Ljubico Ljubičić in nikomur
se ni nič zgodilo.

Govor državnega pravdnika,
Drž. pravdnik dr. Subotić se je v svojih prvih
besedah omejil o preiskavi v Glavnjači, za katero
ne nosi nobene odgovornosti. Nadaljeval je s pro-
slavljanjem Jugoslavije, ki je moderna država in
ki napreduje iz leta v leto k večjemu blagostanju.
Vsi delujejo v tem pravcu, vsi so zadovoljni, le ko-
munisti bi hoteli to državo spremeniti v sovjet-
sko državo. Da se ohrani današnji red pred komu-
nisti, je bil izdan zakon o zaščiti države. Komunisti

proti »krvavcem« nastopal kot denuncijantska pri-
ča. Leta 1875 je »delavsko izobraževalno društvo«
pod predsedstvom aglinega socialista krojaškega
pomočnika Janjeza Perca, ki se je udeleževal de-
lavskega gibanja tudi drugod po svetu, šlo po
poročilu mestne policije 117 članov. V društvo so
prihajali nemški socialistični listi: »Freiheit«, ki jo
je izdal Most, »Die Zukunft«, ki jo je urejeval
Jožef Penkert, voditelj radikalnega, marksističnega
gibanja, »Die Wahrheit«, glasilo zmernih reformis-
tov tedanjega časa. Železnikar je osnoval frakcijo
radikalnih. Po obisku radikalnega socialista Weitz-
a v Ljubljani leta 1882, je radikalna frakcija na čelu
z Železnikarjem pomenila z zmernimi v društvu in
začela z živahno agitacijo na sestankih, shodih, z
letaki, ki so jih dobivali iz Italije in Avstrije (v
nemškem jeziku) in ustvariti si je tudi skušala svoj
list. Priblizila se je izdajatelju tednika »Ljudski
glas« nekemu F. Suhadobniku in začela sodelovati
pri njem ter vplivati na njegovo pisavo, ki je bila
splošna pod uredništvom žurnalista Filipa Hader-
lapa nekako krščansko-socialna. Železnikar in so-
drugi so se skušali tega lista polastiti. V članku
»Laz — moderna moč« (1. sept. 1883) je bil prvič
v slovenskem tisku izraženo načelo razrednega
boja. (Članek je igral v celovškem procesu veliko
vlogo.) Nekaj dni pred aretacijo, je Železnikar po-
stal že upravniki lista. Po aretaciji »krvavcev« pa
se je Suhadobnik v strahu pred policijo začel kri-
žati pred socializmom, pisal je, »naj bi vlada vse
socialdemokratske kričaje pod ključ dala« in »kr-
vavce« je imenoval »prokleto zarotniško bando...«
Po končanem procesu je najbrže ravno zaradi tega
»Ljudski glas« prenehal izhajati.

Vest o aretaciji »krvavcev«, »anarhistov«, tako
so imenovali te prve proletarske revolucionarje na
Slovenskem, je Ljubljano in slovenski svet zelo
vzmernila. Napadali in psovali so zaprte vsepreke:
»Slovenec« in »Slovenski Narod« sta bila na čelu.
Zenske so pripovedovale okrog, da so krvavci na-
meravali učiti Antikristovo vero. Širile so se ta-
tarske vesti. Delavstvo je bilo zastraženo. Vendar
našli so se ljudje, ki so svoj odpor proti prega-
njamu krvavcev izrazili na ta način, da so 20. avg.
1884 napadli namestnika drž. pravdnika Pajka s
kamenjem. Storilcev niso mogli izslediti. Ko so
krvavce med 20. in 25. novembrom prepeljali ukle-
njene v težko železje v Celovec, vsakega s poseb-
nim vlakom, so se pri odhodu vlakov zbirali de-
lavci in jih nekateri pozdravljali, drugi pa pasli
radovednost. Določeno je bilo, da jih sodi celovška

porota, ker je vlada mislila, da jih bo ta težje ob-
sodila kot bi jih ljubljanska.

Obtoženi so bili krvavci, da so v govorih v
delavskem izobraževalnem društvu trdili, da se ne
da zakonitim potom za delavce ničesar doseči in
da je treba porušiti sedanji družabni red. Želez-
nikar in Tuma zaradi razširjenja letaka »Ein Mahn-
ruf an das Volk«, — Duh zaradi razširjenja letaka
»An das arbeitende Volk« — vse hudodelstvo vele-
izdaje, Železnikar je bil obtožen poleg tega še
odobravanja umora carja Aleksandra II.

Kaj so bili »krvavci«, kakšna je bila njihova
ideologija, kaj predstavljajo? To je glavno vpra-
šanje, najvažnejše za pravilno oceno njihove vloge,
pomena in dela. Slovenska javnost jih je imenovala
anarhisti, obtoženi so bili kot pristaši anarhistične
stranke. Bili so pristaši »radikalne frakcije« avstrijs-
ke socialdemokracije v 70ih in 80ih letih (Scheu,
Penkert, Weitz). Za svojo nalogo so smatrali zre-
volucioniranje proletariata za boj proti kapitalistični
družbi. V tem temeljnem stališču so bili pravi
marksisti. Bili so protivniki bledega socialibera-
lizma, ki je postavljav za cilj reforme in se prilago-
jeval volji reakcije. V vprašanju politične taktike
in zlasti v nacionalnem vprašanju si niso bili na
jasnem. Parola jim je glasila: »ekonomsko osvob-
ojenje«. O pomenu te parole se je na celovškem
procesu mnogo govorilo. Odločilo za slovenske
»krvavce« je bilo, da je njih vodja, France Zele-
znikar, doživel Parisko Komuno, to je zadnjo pro-
letarsko revolucijo v 19. stoletju in obenem prvo
zmagovito proletarsko revolucijo — sicer le za šest
tednov. Njihova predstava revolucionarnega pro-
letarskega boja, njegovih metod in ciljev, je bila
zato mnogo konkretnjeja in jasnejša od one, ki jo
je imelo slovensko socialdemokratsko gibanje po-
zneje v svoji drugi etapi do ruske revolucije in raz-
pada Avstrije. V tej drugi etapi je ta predstava v
vsej II. internacionali postala megljena; tradicije
I. internacionalne in Pariske Komune so obledele;
iz nekdanj, v dobi I. internacionalne, jasneje cilja,
je misel »socialne revolucije«, kot se je v tem času
govorilo, postala megljena radikalna fraza, kateri
praktično politično delo socialdemokracije ni več
odgovarjalo. Spor med »zmernimi« in »radikalno«
frakcijo v Avstriji in pri nas, označujeta obvede
protivni gesli. Na eni strani geslo zmernih: S pro-
sveto (izobrazbo) k svobodi!, na drugi strani geslo
radikalnih, ki se je glasilo: S svobodo k prosveti
(izobrazbi)! Pri prvi formuli, pri geslu zmernih,
nam skoči takoj v oči njena nepopolnost in njen

Kdo je Stanko?

KDO JE STANKO?

Ves čas procesa se ponavila ime Stanko.
»Mučen je bil v Glavnjači, v krvi je ležal,« govo-
rilo naš sodrugi. S. Otokar Keršovani je v svoji
obrambi, oziroma obtožbi režima, celo navedel,
da je bil Stanko kot paket vržen iz Glavnjače v
Donavo.

Kdo je ta žrtev mučeniška, tajinstvena? Kak-
šne grozote se skrivajo za tem imenom Stanko?

Sodrugi Vlado — Franjo Vulič.

Rojen v slovenskem Primorju, je v svetovni
vojni kot nacionalist prehodil Albanijo skupno z
razbitimi oddelki srbske vojske. Pozneje se je
boril na solunski fronti, toda že z dvomi v nacio-
nalizem. Ti dvomi so naraščali, ko je še po pre-
vratu bil eden najpospešnejših telovadnih vadite-
ljev Sokola. Bil je tudi čelnik Narodne Obrane.
Svetel primer Rusije je v njem rušil nacionalistično
mišljenje. Kot beden privatni namestencec je iskal
stike z delavci in našel je nas in mi njega. Od
tedaj je vzplamela v njem ideja komunizma. Leta
1922 postaja član »Iskre«, prve mladinske organi-
zacije po Obznani. Ko se leta 1923 ustanovi NDSJ,
postane njen član in funkcionar. Videl si ga delav-
nega in požrtvovalnega. Vzor bojevnika! Branil je
ljubljski Delavski dom pred nacionalistično so-
drugo Orjune. Boj proti fašizmu je bil njegov glavni
element. Zato ga ni manjkalo v nobenem industrij-
skem kraju Slovenije. Sodeloval je 1923. leta pri
vseidelavskem zletu v Mariboru in pri razvijanju
prapora »Vesne« v Zagorju. Jeseni 1923 zapusti
Slovenijo in se poda v Rusijo na šolo rdečin oti-
cirjev. Od tedaj se ni javljal več.

PRED DVEIMI LETI so se v Belgradu vršile
številne preiskave in aretacije. Iz Glavnjače so
prihajali glasovi o mučenju naših sodrugov. V
inozemskih listih, več kot pri nas, se je pisalo, da
so žandarji v Glavnjači ubili človeka, po imenu

ki umirajo od gladi, in Hercegovina! Kaka je raz-
lika med sovjetsko Rusijo in Jugoslavijo, se vidi
po tem, da se pod delavsko-kmečko vlado v Rusiji
uvažja 7urni delavnik, v Jugoslaviji pa se dela po
9, 10 in celo po 16 ur dnevno. V Rusiji so vsi mali
kmetje, celih 30 %, oproščeni vsakega davka, pri
nas pa se vedno hujša bremena nalaga na ramena
delavnega ljudstva. Nekateri sodrugi mislijo, da
smo jih res izdali policiji. Če bi mi naperili revolver
na čelo in zahtevali, da obdolžim Simo Mar-
kovića, bi si pustil prestreliti glavo in ne bi se udal.
Toda oni so nas mučili drugače in napravili so iz
nas, kar so hoteli. Tega jim ne pozabim nikoli. —
Kljub vsemu bomo nadaljevali boj, prepričani so
KP in SKOJ, lokomotivo revolucije in napredka in
ko odhajamo na robijo, jima kličemo naš pozdrav
»Živelci!«

Pavle Kovačević,
sin kmetjskih staršev, je že v zgodnji mladosti do-
življal tragedijo črnogorskega naroda, ki je stra-
hovito trpel pod peto srbskega imperializma. Spo-
minja se požigov in pokoljev in iz lastne izkušnje
ve, kaj je imperializem. Stopil je v mladinsko gi-
banje in bil prvo član in pozneje funkcionar SKOJ-a,
ki je sekcijska komunistične mladinske internacio-
nale. Komunistična mladina, rojena v revolucio-
narni periodi, je dobila revolucionarno ideologijo.
Naben razred se ni prostovoljno odrekel oblasti in
zato dela mladina za nasilno zrušenje buržuazije.
V zvezi s kmeti in zatiranimi narodi, bo revolucija
zmagala. Mladina priznava politično vodstvo stran-
ki. Današnja državna oblast se drži s silo, z vojsko
in bodoča vojna se da preprečiti le z internacio-
nalno vstajo proletariata. Sodrugi, ki ostanejo na
svobodi opozarja, da si zapomnijo izkušnje tega
procesa, da moramo pri svojem delu biti bolj kon-
spirativni. Boj proti reakciji mora postati boj ši-
rokih delavskih množic, iz naših žrtvev naj se so-

oportunističen značaj: ona se giblje še popolnoma
v okvirju kapitalistične družbe, ona vsebuje iluzijo
nekakega osvobodjevanja proletariata v okvirju ka-
pitalistične družbe. V drugi formuli, v formuli radi-
kalnih, je obsedeno revolucionarno bistvo delav-
skega pokreta in marksizma, v njej je spoznanje,
da je kapitalistična družba proletariatu zaslužila in
da more le zrušitev njenih suženjskih okov vzeti
kapitalizmu monopol izobrazbe in jo dati proletari-
atu. Glede očitka krvavcem, da so si predstav-
ljali zmago proletariata z nasilnimi dejanji brez
predločnega dela, kot ga je izrazil slovenski kul-
turni zgodovinar dr. Ivan Prijatelj, je odgovor od-
visen od tega, kaj smatramo za »predločeno delo«.
Neposredne revolucije krvavci niso pripravljali,
ravno vse njihovo delo je šlo za duševnim zrevo-
lucioniranjem in za pripravljanjem proletariata za
razredni boj. To pripravljanje pa so v razliko od
zmernih usmerili marksistično, orijentirani na konč-
ni cilj.

Pitkha in nepravilna pa je sledeča trditve An-
tona Kristana v njegovi knjigi »O delavskem in
socialističnem gibanju na Slovenskem« (1927):
»Kako naivno so si ti možje predstavljali radikalno
smer ali takozvano anarhistovstvo, nam daje jasno
sliko proces sam.« Obtoženci »krvavci« na procesu
niso tolmáčili svojih idej, temveč jih na vse tri
zanikavali, se izjavljali za pokorne državljanke,
pristaše nemške ali zmerno-slovenske stranke itd. in
zato iz njihovih izjav na procesu ne moremo gledati
njihovega pojmovanja posneti ničesar sigurnega.
Ravno tako depasirano je nadaljnje govorjenje
Anton Kristana o njihovem »meulenem radikali-
zmu«. Radikalizem oziroma revolucionarno poj-
movanje krvavcev je bilo mnogo manj megljeno od
radikalizma poznejše slovenske socialdemokracije.

Proces zoper krvavce je zaključil prvo dobo
proletarskega gibanja pri nas. Z njim je vlada do-
segla svoj namen, zastrašila je ljudstvo in težko
zadela pogum pešice tedanjih bojevnikov za pro-
letarsko stvar. Neposredno po procesu je bil leta
1885 uveden zakon proti socializem (takozvani
»Sozialistengesetz«), ki je veljal do leta 1888. V
tej dobi je vladala popolna stagnacija v delavskem
gibanju na Slovenskem.

France Železnikar se vendar pozneje po pri-
hodu iz ječe, ni mogel v spremenjene razmere prav
vživeti, bil je sin revolucionarne dobe. Živel je kot
krojaški obrtnik v ubožnih razmerah. 23. februarja
leta 1903, pred petindvajsetimi leti, je star 60 let
storil samomor.

Stanko. Šele pozneje se je s težavo dognalo, da
je ta človek s. Vulič. Bil je aretiran v Belgradu
in pri njem so našli material za boj proti vojni in
proti militarizmu, to je proti najboljsemu stebru
buržuazije. In prišlo je mučenje. Polomili so mu
rebra, noge in roke, a on ni izdal svojih sodrugov
in zato je plačal z življenjem.

Videji so ga naši belgrajski sodrugi. Hoteli so
preko časopisov objaviti proletariatu metode Glav-
njače. S. Otokar Keršovani je obelodanil v »No-
vosti« dopis o mučenju nekoga komunista. List
je bil zaplenjen, a urednik postavljen pred sodišče.
Dasiiravno je Otokar Keršovani predlagal priče, je
sodišče odklonilo te priče in s. Otokar je bil ob-
sojen na 3 mesece zapora. Ko se je pritožil zoper
kazni, mu je višje sodišče prisodilo še 3 mesece
zapora. To je tudi uvrstilo s. Otokarja Keršovana
na se je na sedanjem procesu izkazal takoga
bojevnika.

Na zadnjem procesu pa so razkrili sodrugi, da
je izumrvarjeno truplo našega s. Vuliča, nepozab-
nega Viadola, policija vrgla v Donavo. Kri njegova
se je razmočila v valovih in prelivala se je ob
srbskih, rumunskih in bolgarskih bregovih na obeh
straneh Donave in selala seme federacije svobod-
nih baikanških narodov, edinega izhoda iz Glav-
njače.

Obren Nikolić
pravi drž. pravdniku (ki je rekel, naj se nezado-
voljneži izselijo v Rusijo), da proletariati ne bo šel
nikamor, tu bo ostal in tu se bo boril za isto svob-
odo in oblast kot jo imajo v Rusiji. Imel je torej
brate, ki so se ponesečili pri delu, mati je poleg
njega umrla od gladi. Tako je postal komunist in
bori se za komunizem.

Sima Marković
izraža svojo zadovoljnost, da je celo drž. pravdnik
uvidel grozote preiskave in da se je odrekel cele
preiskave. Jugoslavija je nastala kot produkt imperi-
alistične svetovne vojne, v kateri je največje
žrtve doprineslo delavno ljudstvo. Mi se s temi
žrtvami ne hvalimo, mi jih obžalujemo. Drž. pravd-
nik se je poslužil tudi neresnic in falzifikatov v
svoji obtožbi. Napadal je Sovjetsko Unijo in ta
napad ni slučajen. Vsa Jugoslavija je za priznanje
USSR, toda potrebno nam je posojilo, da ne skra-
hiramo in zaradi posojila se veže Marinkovič z
Londonom proti Moskvi, Jugoslavija postaja koloni-
jalni inozemskega kapitala in ta politika vodi Ju-
goslavijo v propast. — Eno je komintern (Komi-
unistična internacionala), nekaj popolnoma drugega pa
vlada USSR in slabo spričevalo si daje drž. pravd-
nik, ki tega ne razločuje. Drž. pravdnik govori o
blagostanju v SHS, toda glad v Hercegovini in
stotisočih brezposelnih, ogromni deficit v prora-
čunu in milijardna posojila, dokazujejo nekaj po-
polnoma drugega. Drž. pravdnik se sklicuje na Ob-
znano, na tisto Obznano, o kateri je avtoriteta, kot
je Slobodan Jovanović rekel, da nima večje prav-
ne vrednosti, kot jo imajo gledališki plakati ali cir-
kuške reklame. Državni pravdnik je marsikaj fal-
sificiral in tudi to, da smo bili 1921 obsojeni radi
atentata na Draškovića in na kralja. Bili smo obso-
jeni za nekaj popolnoma drugega, komunistična

drugi učijo. Končuje z: Živela komunistična omla-
dina, živela Sovjetska Rusija.

